Ah! Daar is ze! Met juf Floor. Franca wordt volgende week 5 en ze mag vandaag alvast even komen kijken naar groep 2. Waarom komt ze niet naar binnen? Juf Floor moet nu echt terug naar haar eigen groep. "Kom maar, Franca… Welkom in groep 2! Kijk, hier is Joris, je buurjongen. Die laat jou de klas even zien. Niet? Stap maar over de drempel…" Franca richt haar heldere bruine ogen beurtelings op mij, Joris en de klas, maar ze verroert geen vin. Wat gaat er in dat mooie koppie om?
Ik ga naast haar in de gang staan en kijk met haar mee de klas in.
"Lijkt het je wat?" Geen reactie.
"Waar zou jij mee willen spelen?" "…"
"Zullen we samen even naar de boekenhoek lopen?" "…"
"Of naar het schilderbord?" "…"
"Wil je niet naar binnen?"
Nu kijkt ze naar mij op en zegt: "Dat wil ik wel, maar het mag niet!"
Ik ben verbaasd. "Mag het niet? Waarom niet?"
"Omdat ik nog geen vijf ben. Als ik vijf ben, mag ik naar groep 2. Dat zei juf Floor! En nu gingen we alleen maar even kijken!"

Maak kennis met Franca. Een prachtig kleutermeisje, dat ik kort heb mogen begeleiden, een half jaartje maar, in groep 2. D'r zat een kop op, hoor, op dit portret! "Ja", zei haar moeder, "ze heeft een hele sterke eigen wil!" Ze ging die dag niet naar binnen. Ze heeft haar hele bezoekuurtje naar de klas gekeken vanuit de gang. Ik bracht haar een stoeltje, alvast met haar sticker erop en daar maakte ze dankbaar en onverstoorbaar kalm gebruik van. "Wat doet zij?" vroegen Hanna en Martin en Els en Margreet en Bart. "Zij komt even kijken naar de klas", zei ik.
Die komt wel los, als ze eenmaal in het lokaal is, dacht ik…
Nou, dat ging een beetje anders!
De dag na haar vijfde verjaardag kwam ze gewoon de klas in, bestudeerde eerst de dagritmekaarten en zette zich zonder morren op haar stoeltje in de kring, nadat ze haar jas en tas keurig aan de kapstok had gehangen. Ze was stil, maar ook sterk aanwezig. Rechtop, lang voor haar leeftijd, doordringende blik, strak hoofd, gesloten mond. Ze koos die eerste dag bij alle spelmomenten voor het werken met de kralenplank. En zei geen woord! Werd haar iets gevraagd, dan negeerde ze de vragensteller door hem of haar over het hoofd heen te kijken. Of schudde/ knikte miniempjes met haar hoofd van 'nee' of 'ja'. Een kat uit de boom kijker. Niks mis mee! Roekeloosheid is in feite gevaarlijker! Die heb je ook: kleuters die zich van de ene in de andere activiteit storten, zonder ergens eerst over na te denken en die dan binnen de kortste keren overhoop liggen met een te moeilijke puzzel, of met de maatjes in de bouwhoek of met jou! Nee, Franca hield zich in. Die dag. EN ALLE DAGEN DAARNA…
Ze speelde niet met de andere kinderen. Ze alleen op de eerste dag een aanvaring met Darren, bij de bouwhoek, maar was verder nooit betrokken bij ruzietjes of meningsverschillen. Ze communiceerde vooral met mij en mondjesmaat met haar klasgenoten. Ze koos niet alleen de eerste dag/ week/ maand voor de kralenplank, maar hield dat *ruim drie maanden* vol! Ze maakte braaf haar knijperwerkjes, volgens opdracht, vijf per week, zelf weten welk werkje eerst, maar bij

het vrij spelen zat zij *altijd aan de kralen*. Geen huishoek, stempelhoek, bouwhoek, zandtafel, cijferhoek, projecttafel voor Franca!
Buiten zat zij graag op een bankje en observeerde er met gefronste blik op los. Er ontging haar niets! Thuis bracht ze gedetailleerd verslag uit en kon niet eerder in slaap vallen, dan nadat ze de hele dag met haar vader of moeder had doorgenomen. Een kop d'r op en een brein erin?
Hoe kregen we dit kind in 'zones van naaste ontwikkeling' en goed voorbereid naar groep 3? Door er eens even goed voor te gaan zitten en niet *over* haar maar vooral *met* haar in gesprek te gaan?

Allereerst: Wat betekende die uitdrukking?
"Mijn kind heeft een sterke eigen wil" Wanneer een ouder dat met enige trots zegt, van het eigen kind, roept dat twee kernvragen op: a: Duidt dat op een te grote toegeeflijkheid naar de grillen van het kind? En b: heeft een kind van 5 eigenlijk wel iets te willen? Nee, beste lezers, ik ging toen niet en ik ga hier nu ook niet een filosofische verhandeling weggeven over 'de al dan niet eigen en /of vrije wil', maar ik wilde met die vragen in mijn achterhoofd wel proberen uit te pluizen, langs welke lijnen de kleine Franca bij die sterke wil van haar was uitgekomen.
a:Lag de kern thuis? Bij de opvoedstijl/ het gebrek aan duidelijkheid van Franca's ouders? Waren haar ouders te toegeeflijk? Lieten zij Franca te vrij? Kon Franca te vaak haar grillen omzetten in sterk willen? Wanneer was dat begonnen dan? En vonden haar ouders dit eigenlijk wel een probleem? Zagen zij die sterke wil vooral als een prettige kwaliteit van hun dochter? Die kwam er wel… die liet zich de kaas niet van het brood eten… of was het een halve verontschuldiging voor lastig gedrag? Niets is zo fijn, beste lezers, om bij opvallend gedrag van een kind meteen met de beschuldigende vinger te wijzen naar de ouders van dat kind! Lekker makkelijk ook, want dan ben jij van alles af! Dat hadden die ouders namelijk beter moeten doen… Nee! Was het maar zo simpel! Dan praatte je als leerkracht even met die gasten en dan stuurde je ze naar de opvoedpoli en dan was het binnen 6 weken klaar! Toch loerde ik een tijdje door mijn 'ligt-dit-niet/wel-aan-de-ouders?' verrekijker.

Wat zag ik?
Beide ouders hadden een druk bestaan: topbanen. Moeder werkte 4 dagen, vader 5, nee moeder werkte 7 dagen: 4 op de redactie van een groot dagblad en 3 dagen thuis: boodschappen, huishouden, kinderopvang. Vader werkte op één van de ministeries in den Haag en nam in de weekends vaak werk mee naar huis: dus, die werkte eigenlijk ook 7 dagen. Franca en haar kleine zusje werden beurtelings opgevangen door 6 grootouders: de beide grootouderparen waren gescheiden en 2 van hen hadden een nieuwe partner. Het is twee keer gebeurd, dat Franca en haar zusje niet van school werden opgehaald, omdat er tussen de 6 grootouders een verschil van mening was ontstaan over het rooster. Het gezin ging 2x per jaar op vakantie. 3 weken met Kerst, waarvan 1 week clandestien, 3 weken in de zomer en de resterende vakanties/ vrije dagen waren de kinderen bij de opa's en oma's. Toen Franca op skivakantie in Oostenrijk haar been brak, werd zij alleen in het vliegtuig naar huis gestuurd, waar de opa en oma brigade klaar stond om haar met Oostenrijkse rolstoel en al over te nemen van de haar tijdens de gipsvlucht begeleidende stewardess. De kinderen werden elke schooldag door vader of moeder naar school gebracht. Vaak stonden de beide meisjes al rond een uur of 8 op het schoolplein. De schooldeuren gingen om 08.20 uur open.
Er leek weinig tijd voor ontspanning thuis. A tight schedule met duidelijke afspraken en taakverdelingen. Ik zag geen conflicten tussen Franca en haar ouders. Ze kwam kalm en beheerst op school en ging zonder scenes mee met O en O of O en die andere O naar huis. Ze was nooit ziek.
O ja…één keer wou ze de klas niet in. Ze droeg die dag een nieuwe, witte jurk en voelde zich

ongelofelijk opgelaten daarin. Toen ik zei, dat ze in de klas wel iets anders aan mocht trekken, bijvoorbeeld haar gymkleren of iets uit de verkleedkist, kwam ze schoorvoetend naar binnen en konden we de dag beginnen.
Hmm…
b: Lag de kern bij Franca? Hadden we hier te maken met het karakter van dit kind? Was ze niet zo geworden, door omstandigheden gedwongen dan wel gestimuleerd, maar was ze gewoon zo als persoon? Een sterke eigen wil als eigenschap? Franca zei nooit: Daar heb ik geen zin in. Ze zei altijd: Dat wil ik niet of wel. Zij maakte zelf dat mooie onderscheid. Ergens zin in hebben, of juist niet: dat is emotie, een gemoedstoestand. Iets wel of niet willen, is een keuze! Goed kunnen kiezen is een vaardigheid om jaloers op te zijn! Vooral, wanneer de aan een keuze vastzittende verantwoordelijkheid niet wordt geschuwd. Ik sta voor wat ik kies! Ik heb dus ook als vijfjarige echt wel wat te willen! Tsja…is dat karakter? In het overdrachtsformulier van de PSZ naar groep 1 las ik, dat Franca open, lief, speels, nieuwsgierig en meegaand was geweest, tot op de dag, dat zij een zusje kreeg… Toen trok zij zich terug en beperkte haar spel zich tot de puzzelhoek. Kalm en weloverwogen. Heel beslist. Ernstig. Niet zo speels en onbevangen meer. Maar ze ging in ieder geval niet weer in haar broek plassen, zoals wel eens gebeurt bij kleuters en peuters die ineens een baby moeten gedogen en de aandacht zien verschuiven naar dat kleine wurm, dat alles mag… Ze ging ook niet moeilijk doen over eten of drinken. Ze verraste haar ouders zelfs door zichzelf aan te kleden en haar eigen brood te smeren. In één klap een grote zus geworden! Met een eigen verantwoordelijkheid! En die sterke wil! Geen probleem dus! Wel opmerkelijk. Ik parkeerde dit verslag en ging met Franca aan de slag. Terug naar de dagelijkse beslommeringen in het nu van de kralenplank...
Hmmm…

Met Franca in gesprek!
Ik had nog niet mijn pogingen om Franca aan iets anders dan de kralenplank te krijgen gestaakt. Ik ging niet met haar in discussie daarover, ik probeerde haar wel te verleiden. Ik legde andere vorm- en kleurkisten in haar blikveld. Mozaïek, veterkettingen rijgen, borduren, plakfiguurtjes, mini loco… je kent dat wel. Fraai spul wordt er voor die kleuters op de markt gebracht, hoor! Ze keek er wel naar. Er ontging haar niets! Maar ze hapte niet! Toen ik de kralenplank 'niet kon vinden' op een dag, deed ze die hele dag niets… nou ja… goed om zich heen kijken en de verplichte werkjes! Keurig!
Ik koppelde haar aan een jongere kleuter en droeg haar op, die kleuter één week lang als maatje de hele klas te laten zien. Dat deed ze keurig! Maar samen *spelen* met het maatje deed ze…niet! Dat had ik er toch ook niet bij gezegd? Nou dan!
Ik probeerde elke dag een klein gesprekje met haar te voeren. Dat had ze al snel door en dan ontweek ze me. In de kleine kring, samen met andere kids ging het praten beter. Ze kwam elke dag rustig naar school en klaagde niet.

En toen kwam ons baby project.
Bas' moeder had net een baby gekregen en wilde er wel mee de klas in. Een leuke startactiviteit! Het baby'tje ging in bad, kreeg de fles! Werd gewiegd en toegezongen: Baby'tje, baby'tje, wat ben je nog klein. Vind je het prettig om bij ons te zijn? Een wiegje, een luier, een flesje erbij! En allemaal vriendjes, die vriendjes zijn wij…
In de kleine kring besprak ik op een dag natuurlijk ook het hele babygebeuren. Dat ging zo:
Ik vroeg: Wat is gegroeid?
Puck: De bomen groeien, de bloemen, de dieren, alles wat leeft dat groeit, dan zie je het! Wat leeft dat is groter geworden.
Maxine: Mijn baby groeit, groeien is groter worden.

Darren: Maar dat gaat wel langzaam!
Timo: Je kan het niet zien!
Dora: Alles wat beweegt groeit…alleen spullen niet, zoals een auto, die wordt gemaakt en de mensen bewegen hem. Dat heet gas geven.
Franca: Ik ben gegroeid. Eerst zat ik in mamma's buik. Daar ben ik uitgegroeid. Zo tussen mama's benen uit. Net als Floor. Dat deed pijn bij mama. Er was bloed. En plas. En nu ben ik een meisje.
Darren: Babymeisjes zijn stom. Die kunnen helemaal niks!
En toen kwam het! Werd Franca boos op Darren?
Ze stond ineens op, balde haar vuistjes en zei fel, het spoot eruit:
Ik vind babymeisjes ook stom. Ik vind alle meisjes stom. Ik wil niet een meisje zijn. Dat is stom! Ik wil niet met de poppen. Ik wil niet in de huishoek. Ik wil geen moeder worden. Ik wil geen meisjesdingen doen. Ik wil kort haar, maar dat mag niet van papa! Ik wil een lectierse trein! En een tarpauto! Ik wil met de blokken. Ik wil bouwen, bouwen , bouwen. Maar dat mag niet van de jommes!!! En dan maak ik toch een huis. En een kasteel. En een tarctor. En een varchtwagen. Met de kralenplank. Lekker puh!
Na deze razende redevoering ging ze weer zitten en was het even oorverdovend stil in de kleine kring.
Tot Timo zei: Het is terrractor, hoor! En electerrrrische trein… en verrrrachtwagen…
En toen moesten we allemaal heel erg hard lachen. Maar Franca barstte in tranen uit!

Van die eeuwige kralenplank af?
Nou moe…daar was ineens de bom gebarsten… Die kleine Franca, aanwezig geweest bij de bevalling van haar zusje Floor! Er met de neus bovenop! En maar registreren! En daarna eens diep nagedacht… was dat haar lot? Groter groeien, meisje zijn en een moeder (moeten) worden? Al bijna drie jaar liep ze rond met die spoken in haar hoofd! Natuurlijk kon ze dat niet goed uitleggen al die tijd! Er werd ook helemaal niet naar gevraagd! Wisten wij veel?
Aan het eind van die bewogen dag speelde ik in de kring met mijn handpop Orangina de volgende scène:
Orangina was verdrietig en wilde niet tevoorschijn komen, ook niet na haar liedje te hebben aangehoord. (Meestal het startsein voor de kleine optredens in de kring). Wat is er dan? vroeg ik haar. Orangina was te bedroefd om te komen spelen in de kring. Ze wilde wel eens een ander dier zijn niet langer een oranje papegaai… en dat had ze verteld aan haar buurjongen en die had gezegd dat dat helemaal niet kon… Ik vroeg aan de kinderen: Hoe kunnen wij Orangina troosten? Ze gaven haar tips, op z'n kleuters:
-Je kan gewoon doen alsof.(Niek) Je speelt het gewoon.(Maxine) Je denkt het en dan ben je een dier! Je trekt een apepakkie an en dan ben je de aap!(Philip)
Ik vroeg: Kan je in alle dieren veranderen? Nee! Dat kon niet! Domme juf! Maar je kon wel dingen doen, die bij een ander dier hoorden: Springen, zwemmen, koprollen… En, vroeg ik, kunnen meisjes ook jongensdingen doen en kunnen jongens ook meisjesdingen doen? En wie zegt, dat ballet een meisjesding is? En wie vindt dat meisjes niet kunnen voetballen?" (zie ook de kleuterklets verslagen voor meer details…)
Het werd een mooi gesprek. Franca zat er rechtop bij, als altijd en zei geen woord. Maar haar schouders waren centimeters gezakt en haar handen lagen ontspannen in haar schoot.
De volgende schooldag had ik speciaal voor haar een bouwopdracht klaargezet in de bouwhoek: bouw een huis voor Orangina! Vanaf die dag raakte Franca de kralenplank niet meer aan en werd na enige aarzeling de beste vriend van… Darren!
Ik ging op huisbezoek op mijn en moeders vrije vrijdagmiddag en vroeg Franca of ik mocht vertellen, thuis, wat ze had gezegd in de kleine kring. Dat mocht! Samen deden we verslag. Wat

een geheugen! Ze kon het gesprek bijna woord voor woord terughalen! Knap! Moeder schrok. De aanwezigheid van Franca bij de bevalling had destijds iets natuurlijks en vanzelfsprekends geleken. Ze had er geen idee van gehad, welke impact die gebeurtenis nou precies had gehad op haar oudste dochter.

Wat een verhaal, niet? Echt gebeurd , hè?
Franca veranderde langzaam in een vrolijke, kortharige, in techniek geïnteresseerde tomboy en werd als zodanig volkomen geaccepteerd door haar klas. Herboren! Een totaal onvoorzien langetermijneffect van het babyproject.
En die sterke wil? Die is gebleven! Natuurlijk! Wat dacht je dan, beste lezer…